

TJEDNI PRILOG
ZA KULTURU,
UMJETNOST I
OBRAZOVANJE

DONAT

U ovom broju pročitajte:

PODVODNA ARHEOLOGIJA

Pakoštansko podmorje
čuva finu keramiku iz
antičkog doba

PODVODNA ARHEOLOGIJA

MEĐUNARODNA ARHEOLOŠKA EKIPA ISTRAŽIVALČA PAKOŠKU VALU, NAJSTARIJE NALAZIŠTE U DALMATINSKOME PODMORJU

Pakoštansko podmorje čuva finu keramiku iz antičkog doba

Čisto i bistro podmorje uz Pakoštane krije mnoge arheološke tajne. Da je tome tako nedavno se uvjerila međunarodna ekipa podvodnih arheologa, predvođena mr. sc. Lukom Bekićem. Zahvaljujući novcu Turističke zajednice Općine Pakoštane, ali i izvrsnoj suradnji nekoliko hrvatskih i inozemnih znanstvenih institucija, zadarskog Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju, Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru, Agencije Han-Vrana i

Najviše je različitih amfora. Slijedi fina keramika često bogato ukrašena figuralnim prikazima te označena pečatima majstora i vlasnika radionica, i to s latinskim i grčkim natpisima. To je tzv. terra sigillata koja je antičkom svijetu bila ono što je danas nama najluksuzniji porculan - dr. sc. Mato Ilkić

gično i očekivati. Okruženo plodnim poljima, prapovijesno naselje se bilo razvilo uz vrelu neposredno uz morsk obalu, a nedaleko Vranskog jezera. To je vrlo povoljan

koštana ukosnica i brončana udica.

Staklena čaša

Ilkić posebno ističe jedan artefakt koji je svojom rijet-

Mato Ilkić s pronađenom staklenom čašom starom oko dva tisućljeća

Römisch-Germanische Kommission iz Njemačke, na dnu prostrane pakoške vale dokumentirani su arheološki tragovi za sada najstarijeg nalazišta u dalmatinskome podmorju. Tu u zagrljaju velikoga plavetnila leže nedavno otkriveni vrijedni i zanimljivi ostatci prapovijesnoga lokaliteta iz razdoblja neolitika. Tadašnji su se ljudi služili keramičkim posudama, alatima od kosti, kremenom, kamenom i drveta. Upravo neke vrste takvih nalaza na dnu je prvi zamijetio Marko Meštrović, pakoštanski arheolog.

Ostaci na četiri do šest metara

Prema trenutačnim znanstvenim spoznajama artefakti su stari oko 6700 godina. Pripadali su prapovijesnom naselju koje se nekoć rasprostiralo na kopnu, i to vjerojatno uz nekadašnju obalu. Sada, zbog dizanja razine mora, njegovi prastari ostatci leže razasuti na dnu dubine između četiri i šest metara. Neolitska nalazišta su vrlo rijetka u podmorju hrvatskog dijela Jadrana. Jedno takvo je nedavno registrirano uz istarsku obalu. Upravo otkriveno neolitsko nalazište uz Pakoštane je prvo iz dalmatinskog podmorja. Ono se tu moglo lo-

položaj za život, jer obiluje pitkom vodom i bogatstvom prehrane, kazuje nam dr. sc. Mato Ilkić, arheolog i profesor zadarskog Odjela za arheologiju, te nastavlja:

- Naoružana znanjem, entuzijazmom i izvrsnom ronilačkom opremom, uigrana i složna skupina podvodnih arheologa je u ovogodišnjoj dvotjednoj kampanji istraživala i uz obalu Janice. U nešto plićem moru tu su uz pomoć tzv. mamut sisaljki sondirali luku iz razdoblja Rimskoga Carstva. Njezini razasuti ostaci leže na dnu dubine oko dva metra. Riječ je o nastavku istraživanja, započeto 2004. godine. Otkriveni su mnogobrojni i raznovrsni artefakti, uglavnom iz prva dva stoljeća poslije Krista. Najviše je različitih amfora. Slijedi fina keramika često bogato ukrašena figuralnim prikazima te označena pečatima majstora i vlasnika radionica, i to s latinskim i grčkim natpisima. To je tzv. terra sigillata koja je antičkom svijetu bila ono što je danas nama najluksuzniji porculan. Otkrivene su i svjetiljke s natpisima te ljudskim i životinjskim prikazima. Također, uz rimski građevinski materijal, osobito mnogobrojan krovni crijeplj, nađeni su dijelovi brodske opreme, drveni češalj,

Luka Bekić s pronađenom ranocarskom terra sigillatom.

košu, ljepotom i očuvanošću osobito razveselio međunarodnu skupinu podvodnih arheologa. Riječ je o gotovo dva tisućljeća staroj staklenoj čaši iznimne estetske ljepote. Gledajući u cjelini, napominje Ilkić, golemo količina raznovrsnih artefakata govori o tome da je rimska luka u Pakoštanima bila vrlo značajna na plovnome putu uz istočnu obalu Jadrana, te da su u nju uplovljavali trgovački brodovi gotovo iz cijeloga Sredozemlja. Bila je smještena uz sada potopljeni prirodni lukobran, koji ju je štitio od južnih vje-

trova. Uz nju se nalazio i izvor pitke vode. Luku su vjerojatno koristili i pripadnici južnoliburnskih zajednica, poput Aserijata.

- Usporedno s ovim arheološkim istraživanjima u podmorju prostrane uvale uz Pakoštane uspješno je provedena i obuka sedam mladih znanstvenika iz različitih europskih zemalja, i to prema programu UNESCO-31a. Njima su svoja teoretska i praktična znanja prenijeli iskusni ronionci: prof. dr. sc. Zdenko Brusić, doc. dr. sc. Mato Ilkić, mr. sc. Luka Bekić, Mate Pa-

rica, Marko Meštrović, Mladen Pešić, Roman Scholz, Nenad Starčić i Borna Krstulović. To je bio prvi takav tečaj obuke u ronjenju i podvodnoj arheologiji. On će se na zadovoljstvo svijeta nastaviti i sljedećih godina. Također, slijedit će i nove podvodne arheološke kampanje, da bi se razriješile mnoge tajne koje kriju morske dubine. Cilj je istražiti i zaštititi hrvatsku iznimno bogatu podvodnu kulturnu baštinu te ju tako sačuvati i sljedećim naraštajima, zaključuje Ilkić.

N. MARKULIN

Skupina hrvatskih i inozemnih znanstvenika koja je sudjelovala u ovogodišnjoj kampanji podvodnih arheoloških istraživanja u uvali uz Pakoštane